

## VERSLAG ADVIESCOMMISSIE PARTICIPATIE

23 november 2023, 18:00 – 19:30 uur

Burgemeesterskamer Stadhuis

*Adviescommissie:* Tess Meeding (voorzitter), Derk van Bergen, David Bosch, Fred Dekkers, Gert Dijkstra, Louise de Vries, Berdien van der Wilt, Imke Sierksma (griffier adviescommissie Participatie), Gijs Corten (plv. griffier adviescommissie Participatie)

*Overige deelnemers:* Marte Kappert (extern expert participatie), Irene Willems (Programmadirecteur Samen Stad Maken)

*Niet aanwezig:* Ruud Maas

### 1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet alle aanwezigen welkom.

### 2. Vaststellen van

#### a. Besluitenlijst startbijeenkomst 31 oktober;

Geen bezwaren. De besluitenlijst wordt vastgesteld.

#### b. de agenda;

De agenda wordt vastgesteld zoals opgegeven.

#### c. de data voor de vier sessies na 14 december.

De data voor de overige vier sessies worden vastgesteld: 11 januari, 8 februari, 7 maart en 21 maart. Mevrouw van der Wilt meldt zich af voor 11 januari, maar stuurt mogelijk een plaatsvervanger.

### 3. Introductie en kennismaking Marte Kappert en raadsleden

Extern expert op het gebied van participatie, mevrouw Kappert, stelt zichzelf voor en vertelt over haar eerdere ervaring bij gemeente Utrecht en andere gemeenten. Zij zal in de rol van reflector de adviescommissie bijstaan in het formuleren van haar advies.

### 4. Introductie en kennismaking Irene Willems en raadsleden

Programmadirecteur Samen stad maken bij gemeente Utrecht, mevrouw Willems, stelt zichzelf voor en vertelt over haar ervaring bij gemeente Utrecht. Zij is in ieder geval bij deze en de volgende vergadering aanwezig om vragen te beantwoorden en waar gewenst reflecties te delen.

Mevrouw Willems verzoekt om afspraken met de adviescommissie Participatie te maken over wat zij kan en mag delen over deze gesprekken, om het beleid op basis daarvan te herijken en informatie te kunnen delen met de wethouder. Er wordt aangegeven dat de adviescommissie een transparante commissie is en er geen sprake is van geheimhouding. Tegelijkertijd wordt er benadrukt dat de leden partijoverstijgend een gesprek voeren waarin zij toewerken naar een advies, waarvan tussentijdse uitspraken mogelijk geen onderdeel zijn. Ook moet er ruimte zijn voor kwetsbaarheid en reflectie, zowel vanuit de leden als vanuit gasten. Er wordt daarom afgesproken terughoudend te zijn in het delen van informatie en de *Chatham House Rule* te hanteren [aanwezigen kunnen informatie uit de vergaderingen delen, maar zeggen niet wie de bron was, *red.*].

## 5. Probleemanalyse

Op basis van input van de leden van de adviescommissie en de participatiesessie met de raad op 24 augustus hebben de heer Dekkers en mevrouw Sierksma een eerste probleemanalyse uitgewerkt, aan de hand waarvan de adviescommissie bespreekt waar de raad tegenaan loopt op het gebied van participatie. De probleemanalyse vormt een overzicht van problemen, van waaruit de volgende sessies gepland kunnen worden waarin we de inhoud induiken. Vier geformuleerde hoofdonderwerpen bieden structuur voor het gesprek over de probleemstelling. De gasten zijn aanwezig om hier samen met de leden op te reflecteren. Meerdere leden geven aan zich te herkennen in de probleemanalyse en het belangrijk te vinden op zoek te gaan naar wat de adviescommissie over participatie kan zeggen en tot welke consensus men kan komen, ondanks (politieke) verschillen binnen en tussen fracties in visie op participatie. De leden geven aan dat vertrouwen in de politiek inherent onderwerp van gesprek is, doordat de kwaliteit van participatie ermee samenhangt. De heer Dijkstra geeft aan nieuwsgierig te zijn naar de bespreking van open vragen uit de probleemanalyse.

Mevrouw Kappert stelt voor een stip op de horizon te kiezen waar de adviescommissie naar toe werkt en zo handvatten te formuleren over de rol van raad in participatieprocessen, wat deze rol is en hierover mogelijk het gesprek raadsbreed vorm te geven.

### De rol van raadsleden tijdens participatietrajecten

Raadsleden hebben moeite met (verschillende) rollen tijdens een traject: zijn ze bijvoorbeeld bewoner, raadslid met een inhoudelijke mening, controleur van het proces namens de raad – of is dat laatste een rol van de ambtelijke organisatie? De

leden geven aan allerlei rollen te hebben gehad bij bijeenkomsten. Ook geven zij aan te maken te krijgen met verwachtingen over hun rol door aanwezig zijn bij een raadsinformatiebijeenkomst of een participatietraject. Meerdere leden geven aan dat meer transparantie over rollen verhelderend kan zijn voor inwoners en collega's in het kader van verwachtingsmanagement en omdat het hebben van meerdere rollen tegelijkertijd zonder dat expliciet te maken verwarrend kan zijn. Ook zorgt het expliciet maken van rollen ervoor dat je als raadslid niet in situaties terecht komt waarin je twee conflicterende rollen moet vervullen.

Mevrouw Kappert geeft het belang van duidelijkheid over doel en posities op verschillende plekken aan en het gebrek aan gesprek hierover. Om duidelijkheid te scheppen en het gesprek te voeren over die rollen, kan het helpen de mogelijke rollen in kaart te brengen. Mevrouw Kappert laat als voorbeeld een overzicht zien van mogelijke rollen voor de raad gedurende een participatieproces. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen rollen op de inhoud van participatie en rollen op het participatieproces. Dit is een voorbeeld en geeft richting aan een mogelijk handvat voor de raad. De heer Dijkstra geeft aan dat er rollen zijn die alle raadsleden hebben, ongeacht politieke kleur, en dat er tegelijkertijd rollen zijn die politiek(er) van aard zijn. Mevrouw Kappert vult aan dat het ook per raadslid kan verschillen, in welke rol diegene zich comfortabel voelt en meer affiniteit mee heeft.

Mevrouw Kappert benoemt daarbij de tot dan toe niet-benoemde rol van *mediator* tussen partijen in een participatietraject. Er wordt onderscheid gemaakt tussen mediator zijn als raadslid of als raadslid de noodzaak tot mediation signaleren, waarna er door anderen actie kan worden ondernomen. Mevrouw Willems geeft aan dat de signalerende functie van raadsleden nuttig kan zijn wanneer *mediation* noodzakelijk is. Door het als raadslid te doen ontstaat er volgens haar echter mogelijk verwarring over de rol van raadsleden.

#### Inbreng van mevrouw Willems

Er wordt gevraagd om een reflectie op de probleemanalyse van mevrouw Willems. Mevrouw Willems geeft het volgende mee:

#### *De vorm van participatieplannen*

Participatieplannen vooraf vaststellen kan problematisch zijn omdat het in sommige situaties helpt om een eerste stap te definiëren en vervolgstappen te bepalen tijdens het traject. De leden reageren hierop dat er mogelijk spraakverwarring bestaat over het woord participatieplan, maar dat het voor hun gaat om een richting vooraf waar je als raad op kan reageren en niet om een dichtgetimmerd plan.

*Voor welke participatietrajecten stel je kaders als raad?*

Mevrouw Willems vraagt of de leden, wanneer zij als raad vooraf kaders stellen voor participatietrajecten, de kaders dan voor elk traject wil stellen. Dit zouden er namelijk honderden zijn. Daarin ziet mevrouw Willems een risico, zij ziet meer mogelijkheid om algemene kaders te stellen in het beleid van Samen stad maken.

De leden geven aan het belangrijk te vinden kaders te kunnen stellen wanneer zij dat nodig achten. Onder het huidige beleid staat er in een startdocument regelmatig de tekst “we hanteren samen stad maken”. Dat geeft raadsleden weinig informatie over het traject, omdat Samen stad maken maatwerk is. Participatieplannen worden vaak niet met de raad gedeeld, terwijl deze plannen volgens de verordening wel gemaakt worden. Dat zorgt ervoor dat de raad niet kan signaleren en agenderen. Mevrouw Willems refereert aan het kompas voor zeggenschap uit de herijking Samen stad maken, waarin de raad kaders meegeeft over in welke situatie, welk participatieproces en samenwerkingsvorm doorlopen wordt. Daar zou je dan als raad achteraf ook op kunnen toetsen.

Mevrouw Kappert benadrukt naast deze specifieke spelregels per situatie ook het gesprek over algemene kaders en spelregels voor participatie: punten die je als raad altijd belangrijk vindt voor het goede procesverloop. Als je die vooraf goed formuleert als raad, maken die punten het controleren van participatie achteraf makkelijker. Dat wordt beaamt door verschillende leden. Dit zijn ook de algemene principes voor houding en gedrag die in de herijking Samen stad maken geformuleerd worden, vult mevrouw Willems aan.

Leden geven aan betrokken te willen worden bij de inkleuring van die (specifieke en algemene) spelregels bij (grote) trajecten. Daarmee worden de grote lijnen en een algemene richting voor de participatie bedoeld, geen details. De raad kan daarin ook een rol spelen door voorafgaand aan een traject zaken mee te geven. Mevrouw Kappert vraagt de leden een lijst te maken van (soorten) trajecten waarin je aan de voorkant wil worden meegenomen als raad in het vormgeven van participatie, aan de hand waarvan je achteraf met het participatieverslag kan controleren. Leden geven namelijk aan bij ieder traject de mogelijkheid te willen om achteraf te toetsen, zonder daarbij over alle details te willen meedenken aan de voorkant. Voldoende informatie over het participatietraject achteraf (een verslag) is essentieel om die controle goed te kunnen doen, concludeert de commissie.

Mevrouw Meerding stelt voor om hier volgende keer over verder te praten, om tot zo’n lijst te komen. Mevrouw Sierksma vult aan dat dat aansluit bij de inbrengen in de probleemanalyse, waarin de rol van de raad voor, tijdens en na een participatietraject besproken worden. Als je de trajecten uitwerkt, kun je het ook hebben over een rol voor, tijdens en na zo’n participatietraject.

## 6. Vooruitblik

Er wordt vooruitgeblikt naar de volgende bijeenkomst op 14 december, die in het teken staat van kennisopbouw. Daarin gaat het over:

- Welke verschillende participatietrajecten zijn er in Utrecht? Hoe zou je die kunnen indelen in verschillende categorieën?
  - Daarbij meegenomen: de praktijk buiten Utrecht (*best practices*)
  - In welke trajecten moet de adviescommissie kaders stellen?
- Wat is de rol / wat zijn de rollen van de raad in participatietrajecten (voor - tijdens - na)?
  - In de verschillende soorten trajecten?
  - Verschilt dat per soort traject? En hoe dan?
- Kun je ondanks (politieke) accentverschillen komen tot gemeenschappelijke, algemene uitgangspunten voor participatie, waarop de rollen van verschillende personen gebaseerd zijn, waarop je elkaar kunt aanspreken?

Daarbij wordt aan mevrouw Willems gevraagd om inzicht te geven in het herijkte beleid dat er op dit moment wordt geschreven voor Samen stad maken, zowel het besproken 'kompas voor zeggenschap' als de 'leidende principes voor houdingen en gedrag'. Er wordt haar gevraagd om de vormen te delen, en niet in welke situatie je voor welke vorm kiest. Dat laatste wordt als (te) politiek gezien. Ook wordt aan mevrouw Kappert gevraagd een volgende bijeenkomst richting te geven voor het gesprek, door aan te vullen vanuit haar ervaring en materiaal.

Mevrouw Willems geeft aan graag reflectie op te halen bij de leden. Daar stemmen leden niet mee in. Zij willen niet betrokken worden bij de uitwerking van nieuw beleid, maar in hun advies aansluiten op het nieuwe beleid zodat er niet in abstractie termen gepraat hoeft te worden. Het beleid moet niet inhoudelijk bediscussieerd worden en er moet niet teveel meegedacht worden in het kompas.

## 7 en 8. Reflectie en rondvraag

De reflectie en rondvraag worden samen besproken. Er wordt benoemd dat er vanuit andere fracties twijfels waren bij de adviescommissie Participatie. De leden geven aan het belangrijk te vinden vertrouwen te krijgen vanuit de gehele raad over hun advies, zodat er serieus naar gekeken wordt. De adviescommissie is er in opdracht van de raad, dus er moet niet bij voorbaat twijfel zijn, bijvoorbeeld vanwege de tijdsinvestering en energie die in deze commissie gestoken wordt. Meerdere leden geven aan dat het mogelijk met tijdsdruk te maken heeft. Mevrouw Meerding biedt aan na te vragen bij de besproken fracties hoe zij erin staan.

De voorzitter bedankt iedereen voor diens aanwezigheid en sluit de vergadering.